

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Additio Ad Qvæstiones Selectas in 1. 2. S. Thom. olim
impressas**

Requesenius, Josephus M.

Romæ, 1675

An operationes infidelium sint aliquando honestæ, an semper malæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38791

SECTIO V.

An operationes Infidelium sint aliquando honestæ, an semper malæ.

114 **V**idimus inesse etiam Infidelibus potentiam ad non peccandum, imo & bene operandum intra ordinem naturæ, nunc videndum superest, num status infidelitatis obstat, quominus intra eundem ordinem recte operentur, etiamsi indigeant gratia, seu auxilio ordinis naturalis.

115 Henricus cap. 3. §. 4. & cap. 4. §. 5. contendit Augustinum docuisse omnia opera infidelium esse peccata. Sed Infideles posse, & aliquando recte operari, docet S. Tho. 2. 2. quæst. 10. art. 4. in corp. *infideles non possunt operari bona opera, quæ sunt ex gratia, scilicet opera meritoria, tamen bona opera, ad quæ sufficit bonum naturæ, & ad 3. per infidelitatem non corrumpitur totaliter ratio naturalis, quin remaneat in eis aliqua veri*

cognitio, per quam possint facere aliquod opus de genere bonorum: eadem habet in 2. dist. 7. quæst. 1. art. 2. in corp. & dist. 41. quæst. 1. art. 2. in corp. & ad 2. & 5. sed vt distinctius procedatur.

Responsum §. Primus.

Demonstratur pro hac sententia stare Augustinum.

116 **S**anctus Pater lib. 1. ad Bonifacium cap. 27. docet Assuerum peccatorem, & infidelem exhibuisse se lenem, ac mansuetum cum Hester, quæ lenitas fuit opus bonum ortum ex motione Dei mouentis voluntatem Regis ad mansuetudinem; Cor Regis, inquit, antequam mulieris sermonem poscentis audisset, occultissima, & efficacissima potestate conuertit, & transtulit ab indignatione ad lenitatem, hoc est de voluntate ledendi ad voluntatem fauendi: tum sic. Assuerus ex Augustino non credidit Deo, nec habuit fidem, quando Reginam Hester humaniter excepit, & tamen bona fuit eius

eius operatio, quamuis non procedens ex fide, ergo opus in infidelitate patratum potest esse bonum, ac laudabile. Eandem operis bonitatem agnoscit epist. 130. vbi continentiam Potemonis Philosophi affirmat esse opus Dei, ac diuinæ gratiæ, quamuis nulla in eo fides in Deum existeret, & lib. 5. de Ciuit. Dei cap. 15. & epist. 5. ad Marcellinum docens Deum remunerasse bonis temporalibus opera Gentilium, ac Romanorum, in quibus non extiterat fides diuina, & multo minus Christiana, vtique Gentilium opera fuerunt honesta, aliter nec digna remuneratione, cuius obiectum est honestas operis.

¶ Nec dicas Deum præmia conferre actus Gentilium, quamuis malos, quia cum eorum malitia miscebatur aliqua bonitas digna præmio, ne, inquam hoc dicas, nam hæc responsio continet blasphemiam Caluini existimantis, vt aduertit Cornelius in cap. primum Exodi versu 18. §. *errat* ergo, Deum mercedem conferre actibus

virtutis, quamuis aliqua sordium mixtura inquinatis; nam licet Deus benefecerit obstetricibus conseruantibus masculos Hebræorum, non ideo præmiauit earum mendacium, sed alios pietatis, misericordiæ, timorisque Dei actus, qui à priore actu mendacij distincti erant, vt ait Moy-
ses vers. 20. dum obstetrices in infantium tutela elicuere multos actus, alios bonos, alios malos, & in hoc sensu dixit Augustinus lib. contra mendacium cap. 9. *Premium fuisse collatum obstetricibus, non quia mentita sunt, sed quia in homines Dei misericordes fuerunt, non est itaque remunerata fallacia, sed beneuolentia, benignitas mentis, non iniquitas mentientis, & propter illud bonum, Deus etiam huic malo ignouit.* Ex quo patet opera Romanorum, quæ præmiauit Deus, fuisse bona, non vero bona mixta malo, ratione cuius non poterat ea præmiare.

118 Ex quo deduco Henricum contradictoria dixisse, nam ex vna parte affirmat Augustinum dicere

om-

omnia opera Infidelium esse peccata, quia non sunt ex fide, ex alia vero admittit in sententia Augustini mansuetudinem Assueri fuisse bonam, licet in talem bonitatem nullum habuerit influxum fides, & iustitia, ut fatetur dicto cap. 4. §. 5. versu dices igitur, his verbis: Respondeo tertio Infideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo præmouentur, qui perfectò peccata esse non possunt: tradit hoc diserte S. Doctor cap. 24. de gratia Christi, ubi recitato illo Scripturae sacrae de Assueri mutatione testimonio Hester 15. conuertit Deus, & transtulit indignationem eius in lenitatem, cum prius præmisisset Assuerum tunc fuisse infidelem, & peccatorem, concludit, interna, atque occulta, mirabili, & ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum, non solum veras reuelationes, sed etiam bonas voluntates. Idem scribit cap. 3. §. 4. versu quod autem infideles, ubi ait, Actus bonos infidelium ex diuina gratia deriuatos ex subsecuta praua operum circumstantia, ut plurimum

vitari, ac amittere bonitatem, quam in sua ipsorum productione ex Dei munere habebant. Hoc deduco ex August. lib. 4. contra Iulianum cap. 3. hac scribente, ex quo colligitur etiam ipsa bona opera quæ faciunt infideles non ipsorum esse, sed illius, qui bene vitur malis. Si ergo actus infidelium non semper, sed vt plurimum vitiantur, vtique eorum aliqui sunt boni, ac sine vitio. Cæterum non obstat hos actus processisse ex gratia, nam hic non contendo, vtum boni actus infidelium sint, vel non sint ex gratia Dei, sed tantummodo, an procedant ex fide in Deum, & Christum, sine qua Augustinus, teste Aduersario agnoscit bonum opus in Assuero, & bonam continentiam in Polemone Philosopho.

119 Sed proferamus luculentissimum pro hac re testimonium ex lib. 4. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 6. vbi reprehendens Pelagianos, quia in opere naturali agnoscebant vim meritoriam salutis, ait, Catholicè hoc ab ijs diceretur,

tur, si meritum excluderent; quid eis, inquit, prodest, quod in laude ipsius arbitrij dicunt, adiuuare vnusquisque bonum propositum; hoc sine scrupulo acciperetur Catholice dictum, si non in bono proposito meritum ponerent, cui merito iam merces secundum debitum, non secundum gratiam redderetur; per quæ verba S. Pater agnoscit tamquam Catholicos, qui seclusa ratione meriti attribuunt arbitrio vim naturalem eliciendi actus honestos intra ordinem naturæ.

120 Dices Apostolus ad Rom. 14. ait, *omne quod non est ex fide peccatum est*, ergo absque fide non datur operatio honesta. Resp. Apostolum eo loco non accepisse fidem pro fide Christiana, seu pro actu credendi in Christum, sed pro suasionem, seu dictamine conscientix, quo quis iudicat aliquid licere, vel non licere, itaut sensus sit, omne opus non proueniens ex dictamine rationis iudicantis, & approbantis licitum esse id quod fit, esse peccatum, vt ex contextu, & discursu Apo-

stoli in eo capite explicat ibi Cornel. inquit, loquitur Apostolus infirmis, idest errantibus, & scrupulosis, qui ex errore conscientie putabant non licere sibi vesci cibis lege vetitis, his vero ait, qui discernit cibum hunc, quasi illicitum, ab alio licito, si manducat id, quod discernit quasi illicitum, damnatus est, quia non ex fide, idest non ex credulitate, quod id liceat, sed contra conscientie dictamen manducat. Ex quo infert licuisse fidelibus vesci carnibus oblati & immolatis, Idolo, quia cum ex fide, seu dictamine conscientie fiebant nil mali contraxisse ex immolatione, & perinde se habere, ac si Idolo non fuissent immolatae, utique absque peccato poterant eiusmodi carnes comedere. Urgeo Apostolus in eo sensu accipit fidem in his vltimis verbis: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*, in quo acceperat in verbis immediate praecedentibus, aliter discursus corrueret, nec vna eius pars connecteretur cum altera, sed in verbis immediatè praecedentibus, accepit fidem pro dicta-
mi-

mine conscientia non pro fide Christiana, ergo at in vltimis verbis: Minor patet. verba immediatè præcedentia hæc sunt; *Tu fidem habes, penes te metipsum habes coram Deo: Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat, qui autem discernit, si manducauerit, damnatus est, quia non ex fide: In his autem verbis dum ait esse damnatum, qui manducat, quod iudicat esse illicitum manducare, assumit hoc vniuersale principium, omne quod non est ex fide, peccatum est, nimirum quæcumque operatio, non procedens ex ratione probante licitum esse operari, est peccaminosa. quare expositio Adversarij nempe, quod non est ex fide Christiana dirigente opus ad Deum, tanquam ad vltimum finem, peccatum est, non cohæret textui præcedenti, in quo loquitur de iudicio, quem efformabant fideles de licito, vel illicito esu carniū, ac ciborum, vt patet consideranti, & ita docet S. Thom. in 2. dist. 41. quæst. 1. art. 2. ad 1. cum dicitur omnis vi-*

ta infidelium peccatum est, intelligitur de actibus, ad quos ex sua infidelitate impelluntur, ut adorare idola, vel abstinere à cibis, quasi non sit eis licitum vesci, & hoc videtur intendere Apostolus.

Cæterum non est contemnenda expositio aliorum, quam affert idem Cornelius loco citato, nimirum quod per auxilin dictum sit ab Apostolo, *omne quod non est ex fide peccatum est*, idest peccato coniunctum est, quia omnis Infidelium virtus est inanis, dum hominem à peccato non liberat, nec absolute bonum coram Deo efficere valet, quo etiam sensu loquitur Augustinus lib. 4. contra Iulianum cap. 3. & habet S. Tho. 2. 2. quæst. 10. art. 4. ad 1.

121 At obijcit Noris: Augustinum hunc Pauli locum intellexisse de non habente fidem lib. 1. de nupt. & concup. cap. 3. & lib. 4. in Iulianum cap. 3. vbi ait, omnia opera Infidelium esse peccata, quia non oriuntur ex fide in Deum, à qua debent dirigi ad faciendum opus
cum

cum debita circumstantia relationis in Deum, tanquam vltimum finem, vnde licet superior explicatio vera sit, sed non consentanea menti Augustini, quam hic indagamus. Sed Henricus dum Augustinum sequi profitetur, Augustinum deserit, quod sic ostendo. S. Doctor ad bonum opus requirit fidem, non solum in Deum, sed in Christum mediatorem, de qua sic scripsit lib. 4. contra Iulianum cap. 3. initio: *Soletis enim (scilicet Pelagiani) negantes Dei dona esse virtutes, quibus rectè viuunt, & eas natura, voluntatique humane non gratie Dei tribuentes, hoc uti argumento, quod eas nonnunquam habeant Infideles, ita conantes euacuare quod dicimus, neminem rectè viuere, nisi ex fide per Iesum Christum Dominum nostrum verum Deum, & hominum Mediatorem: & multo postea inquit, Christus gratis mortuus est, si homines sine fide Christi ad fidem veram, ad iustitiam veram, ad sapientiam veram, quacumque re alia, quacumque ratione perueniunt: & ali-*

quantò post medium, ait, cum sine fide impossibile sit placere, tibi virtutes sine fide sic placent, ut eas veras predices, eisque bonos esse homines, ac rursus, quasi te penituerit laudis earum, steriles te pronunciare non dubites, isti ergò qui naturali lege sunt iusti, aut placent Deo, & ex fide placent, & ex qua fide placent? nisi ex fide Christi, sicut legitur Actor. 2. in illo Deus definiuit fidem omnibus, suscitans eum à mortuis; iam ex his verbis deseri ab Henrico Augustinum sic probo; Augustinus exigit fidem Christi ad veras virtutes, & opera, quibus placemus Deo, ergo ab Augustino recedit Henricus docens sine fide in Christum dari posse opus bonum in Infidelibus, ut affirmat cap. 3. §. 4. versu scio nonnullos sic loquens, ex quibus patet ad referenda opera bona in Deum non requiri fidem in Christum, sed satis esse fidem in Deum, imo solam fidem etiam acquisitam sufficere, colligitur ex lib. de patientia cap. 26. & 27. ubi Schismaticorum patientiam, & bonam esse, & lau-

laudandam scribit. Respondeo ergo
directè, dictum Pauli, omne quod non
est ex fide peccatum est, assumi ab
Augustino tanquam principium,
verum regulariter, ac per se loquen-
do, non verò absolute, ac proinde
loqui de actibus plerumque elicitis
sine fide, non autem vniuersaliter,
vt idem Henricus cap. 3. §. 4. versu
quod autem infideles, adnotauit his
verbis, Hoc tamen ex Augustino ob-
seruandum est, actus bonos Infidelium
ex diuina gratia deriuatos ex subsequen-
ta praua operum circumstantia, vt plu-
rimum vitiari, ac amittere bonitatem,
quam in sua ipsorum productione ex
Dei munere habebant, hoc deduco ex
Augustino lib. 4. contra Iulianum cap.
3. hæc scribente, ex quo colligitur etiam
ipsa bona opera, quæ faciunt Infideles
non ipsorum esse, sed illius, qui bene
utitur malis. Hinc colligo meam
expositionem esse omnino ample-
ctendam, ne cogamur admittere in
Augustino apertam cōtradictionem,
cum enim hæ duæ propositiones sint
contradictoriæ, nempe, omnia opera
in-

Infidelium sunt mala, & aliqua opera Infidelium non sunt mala, sed bona, ne talia inquam contradictoria, doctissimo Viro tribuamus, oportet, vt dum agnoscit aliqua in Infidelibus bona opera, vt demonstratum est, deneget tantummodo in ijs omnem bonam operationem per se, ac frequenter posse esse sine fide, non verò absolute, & sine vlla limitatione.

122 Dices omnis actus bonus est obiectum complacentiæ diuinæ, sed nullus actus Infidelium potest placere Deo, ergò est expers bonitatis, minor patet ex Apost. dicente ad Hebræos 11. *sine fide impossibile est placere Deo.* Respondeo Apostolum loqui de complacentia propria status amicitiae, & filiationis adoptiuæ, ac iustitiæ viuificantis, ita vt sensus sit, nemo carens gratia sanctificante, placet Deo ea complacentia, per quam complacet de amico, & de filio, quia hæc est propria Iustorum habentium ius ad Regnum, quorum iustitia esse non potest sine fide,

fide, dum iustus ex fide vivit, ut sentit Augustinus dicto lib. 4. contra Iulianum cap. 3. ubi allegans hunc locum Apostoli, sic loquitur, quid de alio dicturus es testimonio, sine fide impossibile est placere Deo, nempe, ut hoc diceretur, de tota vita hominis agebatur, in qua Iustus ex fide vivit; bona etiam est expositio S. Tho. in 2. dist. 41. quæst. 1. art. 2. ad 3. inquitus actus infidelium esse bonos, ac Deo placere ex genere, vel ex circumstantia, non tamen, sicut remunerabiles aeterno premio.

§. Secundus.

Afferuntur rationes pro nostra sententia.

123 **A**Rguo primo, qui elicit actum virtutis ob solam eiusdem virtutis honestatem, rectè operatur, sed Infidelis potest ex motivo solius virtutis elicere aliquos actus, ergo rectè operari; Maior est certa, quia virtus, dum movet ob sui honestatem ad operandum sine vlllo
re-

respectu ad alium finem, mouet ad actum bonum, alioquin non tam moueret ad operationem honestam, quam ad vitiosam; Hinc Stoici docuerunt virtutes propter se amandas esse, ideoque virtutem se ipsa esse contentam, ipsamque pretium esse sibi, ac eam vnā satis esse ad bene, beatèque viuendum. Fateor actum non esse bonum præcisè, quia versatur in materia virtutis, sed quia ex bono fine elicitur, vt optimè declarat Augustinus lib. 4. contra Iulianum cap. 3. vbi assignans discerniculum virtutis à vitio, sic Iulianum alloquitur, *Noneris itaque non officijs* (hoc est non in sola substantia operis habentis bonitatem ex obiecto) *sed finibus à vitijs discernendas esse virtutes, officium autem est id, quod faciendum est, cum itaque facit homo aliquid, vbi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccato conuincitur, at eo ipso quod ex fine virtutis elicitur actus, eo ipso est bonus, quia propter hoc fit, propter quod fieri debet, vt*

loquitur Augustinus citatus.

124 Dices primo cum Henrico cap. 4. §. 5. versu 1. in fine, S. Pater ad veram virtutem relationem in ultimum finem necessariam ad eum putavit, ut nec virtutes propter sui honestatem citra vitium ex peti posse affirmaverit, ut fusius cap. 3. §. 4. deficit enim illis relatio saltem virtualis proxima in ultimum finem, eo quod eliciantur ab homine veri Dei cognitione privato, ac philantiae vitio corrumpantur, quae constans Augustino sententia stetit. Sed idem Auctor, quamvis sui immemor, fatetur talem relationem in ultimum finem non postulari ab Augustino, ut ait cap. 3. §. 4. versu, quod autem infideles, ubi postquam dixerat vult Augustinus voluntatem sola fide dirigi ad faciendum opus cum debita circumstantia relationis in Deum ultimum finem, concedit versu immediate sequenti scio nonnullos, posse à Gentilibus exerceri actus bonos, quamvis positive non, relatos in Deum, ut ultimum finem. Scio, inquit, nonnullos asserere, Augu-
sti-

finem dixisse illa opera esse peccata, que in Deum ultimum finem non referuntur positivè, non autem negativè; e.g. qui continens est ut sibi, vel alijs placeat, gloriam apud se, vel alios querens, peccat, quia inanem gloriam positivè sibi finem illius pudicitia destinat, & tunc positivè illud opus deviat à Deo tanquam ultimo fine. At si continentia propositum eliciat motus honestate tantum operis, nec in eodem apud se, vel apud alios gloriatus, tunc ille actus negativè Deum non respicit tanquam ultimum finem, ex nulla tamen parte vitiosus apparet. Hæc Doctrina admitti potest, præsertim quia S. Doctor inde virtutes Gentilium vitiari docuit, quod idem de illis, vel apud se, vel apud alios gloriam querent. Hæc enim intelligenda sunt de actibus virtutis per accidens non vitiatis, ut in prima statim eorumdem productione contingere diximus.

125 Dices 2. actus est bonus, quoties non vitiatur prauitate alicuius finis, sed actus Infidelium, eo ipso quod non referuntur in Deum, de-
tur-

turpantur ex fine prauo vanæ gloriæ, quem intendunt, vt in eo opere sibi, vel alijs placeant. & sanè sicuti operans in aliqua materia virtutis, vt placeat alijs, & ab eis laudetur, peccat peccato inanis gloriæ; ita operans, vt placeat sibi, ac in seipso gloriatur, peccat eodem peccato vanæ gloriæ, vt subtiliter arguit Augustinus lib. 5. de Ciuit. Dei cap. 20. Stoicos refellens his verbis. *Nec ab ista se defendunt feditate, qui cum aliena spernant iudicia, veluti gloriæ contemptores sibi sapientes videntur, & sibi placent, nam eorum virtus, si tamen vlla est, alij quodammodo humana subditur laudi, neque enim qui sibi placet, homo non est, hoc est licet non quærant gloriam ab alijs hominibus, ac eorum iudicijs, quærunt tamen à se ipsis, qui cum sint homines, dicuntur quærere gloriam ab homine, & lib. 19. cap. 25. hoc idem repetit, inquit, Actiones alioquin honestas ex obiecto, ni referantur ad Deum esse peccata, vtpote infecta timore superbix, quemadmodum*

dum

dum sunt Infidelium virtutes, sic enim scribit: *Virtutes, quas humana mens veri Dei nescia sibi habere videtur, per quas imperat corpori, & virtus ad quodlibet adipiscendum, vel tenendum, nisi ad Deum retulerit, etiam ipse vitia sunt potius, quam virtutes, nam licet à quibusdam tunc vera, & honeste putentur esse virtutes, cum ad se ipsas referuntur, nec propter aliud expetuntur, etiam tunc inflatae, ac superbae sunt, & ideo non virtutes, sed vitia iudicanda sunt.*

126 Respondeo, ut opus sit bonum, non oportet, ut positivè referatur in Deum, sed satis est, quod non habeat aliquid, per quod ad ipsum referri non possit, nec referatur ad alias causas, à quibus vitietur. Quod autem Gentiles, & Infideles amplexi sunt aliquando virtutem, propter se ipsam absque intentione alterius pravi finis, inde deducitur, quia ex vna parte bonum purè honestum virtutis est intra obiectum voluntatis, cui proponitur ab intellectu, ut amplectendum, ex alia ve-

rò

rò nulla est ratio, ob quam nequeat in illud præcisè ferri, præsertim quando pleræque actiones nullam, aut leuem habent adnexam difficultatem facili negotio superabilem; unde certum est, inquit Cornelius ad Rom. cap. 14. vers. ultimo. *Infideles posse, & de facto facere multa opera moraliter bona, ut honorare Parentes, dare eleemosynam, seruare promissa, non ad cultum sui Idoli, de quo sepe non cogitant, sed tantum hac de causa, quia illa honesta sunt, & recta ratio illa dicat, ita ut hæc eorum opera moraliter bona sint, nec ullo malo fine, aut circumstantia vitientur, & expresse docet S. Thom. in 2. dist. 41. quæst. 1. art. 2. in corp. & ad 2. & 3. Neq; ab hac doctrina dissentit Henricus cap. 3. §. 4. versu hæc quidem certa sunt, vbi tandem hoc idem sui immemor, concedit his verbis: Contrarie sententia Auctores opponunt fieri posse, ut quis honestè operetur v.g. det eleemosynam pauperi, ac statim mens aliò auocetur, in quo casu neque apud semetipsū de bono opere per actum*

reflexum gloriabitur. Fateor quidem
 si statim mens aliò à nouo obiecto tra-
 hatur, fieri posse, vt nulla apud seip-
 sum gloria, vel iactantia titilletur, at
 id per accidens contingit, nam agens
 morale debet considerare, an rectè ope-
 ratum sit, an optimè se habeat erga
 suum finem ex illa actione, quæ qui-
 dem considerans amat suum opus, ac in
 se ipso gloriatur. Censeo tamen hæc
 opera bona non fuisse facta ab Infide-
 libus suis ipsorum viribus derelictis,
 sed præmunitis specialibus diuinæ gra-
 tiæ auxilijs, quibus fortè aliquando fa-
 ctum est, vt rectè operantes, nouo pro-
 posito obiecto de bono opere minimè
 gloriarentur. Nec obstat, quod hæc
 opera dicantur fieri ex gratia, quia
 hoc non pertinet ad præsens inten-
 tum, cum solummodo conuerterà-
 tur, an actus sine vlla relatione, ac
 fide in Deum, honestè fiant, quod
 cum saltem per accidens concedat
 Noris, adhæret nostræ sententiæ, in
 qua tantummodò intendimus infi-
 deles non plerunque, sed interdum
 operari absque tumore superbiæ,
 aut

aut sine inanis gloriæ.

127 Arguo 2. ex Paulo ad Rom. 2. 14. ubi asserit Gentes in Gentilismo viuentes, quæ non habent legem, nisi naturalem ijs naturaliter inditam, facere naturaliter, quod lex iubet. Nec dicas loqui Apostolum de Gentibus conuersis ad fidem Christi, nam de his iam conuersis verificatur, quod habeant legem euangelicam, cum tamen Apostolus dicat legem non habere. Nec dicas secundo concedi Gentilibus potentiam physicam ad actus bonos, non vero moralem; nam si Paulus affirmat Gentiles actu facere naturaliter, quæ legis sunt, utique in ijs agnoscit potentiam moralem, non verò solam physicam, quæ ab actu disiungitur, quapropter huic Pauli testimonio innixus Augustinus aliqua bona opera in Gentilibus admittit ex vi virium naturalium, lib. de spir. & litt. ad Marcellinum cap. 27. his verbis: *Si autem hi, qui naturaliter, quæ legis sunt, faciunt, nondum sunt habendi in numero eorum, quos*

quos Christi iustificat gratia : sed in eorum potius, quorum etiam impiorum nec Deum verum veraciter, iustèque colentium, quædam tamen facta, vel legimus, vel nouimus, vel audimus, quæ secundum Iustitiæ regulam, non solum vituperare non possumus, verum etiam meritò, rectèque laudamus : & cap. 28. concedens Imaginem Dei non omninò deletam in Gentibus, ait, aliquid rectè operari, quamuis per illud ad vitam æternam non perueniant. A gratia Christi, inquit, si alieni sunt illi, de quibus agimus, qui secundum illum modum, de quo superius satis diximus, naturaliter quæ legis sunt faciunt, quid eis proderunt excusantes cogitationes in die, qua iudicabit Deus occulta hominum, nisi fortè, ut mitius puniantur, sicut enim non impediunt à vita æterna iusta quædam peccata venialia, sine quibus hæc vita non ducitur, sic ad salutem æternam nihil prosunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillimè vita cuiuslibet pessimi hominis inuenitur, & paulò post subdit, Apostolum coer-

cui-

cuisse iactantiam Iudæorum, qui gloriabantur de lege, sed legem non seruabant, cum dixit, non auditores, sed factores legis iustificantur, ostendens etiam Gentiles non iustificari, quamuis aliqua bona opera faciant, quia totam legem non implent, adimplendam solummodo cum gratia Mediatoris: quid ergo, inquit, hinc Apostolus efficere voluit, quod iactantiam cohibens Iudæorum, cum dixisset, non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur, continuo subiicit de his, qui legem non habentes, naturaliter, quæ legis sunt, faciunt, si non illi sunt intelligendi, qui pertinent ad gratiam Mediatoris, sed illi potius, qui cum Deum verum vera pietate non colant, habent tamen quædam opera bona in vita impia. Quare discursus Augustini hic est, vos o Iudæi gloriamini de data vobis lege, sed hæc nihil prodest, quia illam non impletis, quam ob causam Gentiles, licet habeant aliqua opera bona secundum præscriptum legis naturalis sibi in-

ditæ, non sunt iusti, quia integram legem non obseruant.

128 Arguo tertio ad opus morale naturaliter bonum, non requiritur gratia ex parte intellectus illuminantis, ac dirigentis speciali modo voluntatem ad opus bonum, cum intellectus sit ex se sufficiens cognoscere aliquod verum, videlicet subueniendum est pauperi egeno, honorandi sunt parentes, ac totum anteferendum est parti; nec requiritur ad eorum bonorum amplexum gratia ex parte voluntatis, cuius inclinatio ad prosecutionem boni honesti, quod est conforme naturæ rationali, non est omnino sublata per peccatum, sed solummodo diminuta, præsertim in his circumstantiis; in quibus prosecutio nullam, vel exiguam affert difficultatem, quemadmodum est bonum subuentionis faciendæ Parenti pauperi à filio diuite, ergo datur aliqua operatio honesta, ad quam non est necessaria gratia, tam ex parte intellectus, quam voluntatis, & hanc rationem dedu-

co ex Diuo Thoma 1.2. quæst. 109.
art. 2. vbi virtutem naturalem, quam
concedit naturæ integræ cum sola
mouente primi mouentis in ordine
ad quodlibet opus bonum morale,
concedit lapsæ in ordine ad aliquod
bonum particulare his verbis: *In
statu nature corruptæ defecit homo ad
hoc, quod secundum suam naturam
non possit totum bonum implere per sua
naturalia, quia tamen natura humana
per peccatum non est totaliter corrupta,
scilicet, vt toto bono nature priuetur,
potest quidem, etiam in statu nature cor-
ruptæ, per virtutem suæ nature aliquod
bonum particulare agere, non tamen
totum bonum sibi connaturale, ita quod
in nullo deficiat, sicuti homo infirmus
potest per se ipsam aliquem motum ha-
bere, non tamen perfecte potest moueri
motu hominis sani, nisi sanetur auxilio
medicinæ. Ratio à priori, cuiusque
potentiæ naturali debetur talis pro-
uidentiæ, vt possit per proprias vires
naturales exire in operationem suo
fini connaturalem, vt patet indu-
ctione in omnibus agentibus, ergo*

multo magis agenti rationali in ordine ad suum finem, ne dicatur in suo esse inferior cæteris naturis infra se existentibus, ideòque illud auxilium Dei requirit homo ad aliquos actus honestos naturales, quod exigunt reliquæ causæ naturales ad suos effectus.

129 Tandem arguo 4. Theologi ex axioma in scholis recepto, *facienti quod in se est Deus nõ denegat gratiam suam*, quod æque Infideles ac Fideles comprehendit, concedunt quod faciens de se, quantum potest cum solis naturæ viribus, & auxilijs non excedentibus naturæ ordinem, recipiet à Deo auxilia gratiæ supernaturalis, non quia opera naturalia honesta mereantur de congruo gratiam, sed quia remouent obicem gratiæ, nempe peccatum, à quo solum detinetur Deus, ne conferat media proxima, & directe conducentia ad salutem, & huic expositioni fauere videtur S. Tho. quæst. 14. de ver. art. 11. ad 1. 3. con. Gent. cap. 159. & in 2. dist. 28. quæst. 1. art. 3. ad 5.

&

& art. 4. ad 4. & alibi, docens hominem nutritum in filius, si ex ductu rationis naturalis sequatur bonum, habiturum se certissime à Deo, vel per internam inspirationem, vel per externam prædicationem, reuelationem mysteriorum Fidei. Quod si idem S. Doctor 1.2. q. 109. art. 6. retractauit, quod dixerat in 2. dist. 28. quæst. 2. art. 4. videlicet vltimam dispositionem ad gratiam sanctificantem posse ex solis naturæ viribus produci, scias non negare operi naturali honestatem, sed solam rationem meriti, ideoque errarunt Massilienses, quia tribuerunt operi naturali meritum de condigno, vel de congruo non verò honestatem, quam expressè concessit Augustinus distinctam à merito, vt habet lib. 4. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 6. supra citato.

130 Sed dices primo si infideli inest potentia naturalis ad bene operandum moraliter, non possunt verificari dicta Conciliorum, Pontificum, ac Patrum, nempe hominem

nil posse cælestibus auxilijs destitutum, nec absque gratia bene vti libero arbitrio, quam ob causam Christus non dixit, sine me aliquid, sed nihil potestis facere. Resp. ex his testimonijs nil aliud euinci, quam necessitatem gratiæ in ordine ad bona opera conducentia ad salutem, & vitam æternam per modum meriti congrui, vel condigni: quem sensum non solum indicant particulae limitatiuæ, quæ iisdem locis adhibentur, nempe ad opera, prout conducunt ad salutem, seu prout expedit, vel oportet, verum etiam finis, & scopus, in quem collimabant definitiones Conciliorum statuentium contra Pelagium, non posse viribus naturalibus fieri opus bonum, quod sit initium iustificationis, & meritum Beatitudinis supernaturalis, ideoque dum exigebant à Pelagio, vt admitteret gratiam saluantem, hoc est qua homo consequitur salutem, competentum est, eos tantummodo loqui de necessitate gratiæ in ordine ad consequendam salutem æternam, de

qua

qua ibi erat controuersia, non verò ad exercitium cuiuscunque operis honesti præscindentis ab hoc, quod conducat ad vitam æternam. Et retorqueo argumentum, damnata est propositio 36. Michaelis Baij, videlicet, cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, quod ex natura ortum ducat, agnoscit, & propositio 39. non nisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis bonus liberi arbitrij, siue non malus, & gratiæ Christi iniuriam facit, qui ita sentit, ac docet, ergò non bene contra agnoscentes aliquod opus bonum naturale in Infidelibus, allegantur dicta Pontificum, & Conciliorum. Nec dicas cum Henrico dānari prædictas propositiones Baij ob censuram, quam inurit sententiæ plurium Catholicorum, ne, inquam, hoc dicas, tum quia inde infero prædictam sententiam recedere ab errore Pelagij, quod tantummodo intendunt Augustinus, & Concilia, refellere: tum quia cum damnatur propositio 28. eiusdem Auctoris, nempe *liberum arbitrium sine adiuto-*

rio gratia non nisi ad peccandum valet, quamvis nulla ibi adsit censura, evidenter sequitur damnatam esse propositionem ratione sententiæ secundum se, non ratione censuræ, quæ tali propositioni non adnectitur.

131 Hinc in eodem sensu Augustinus lib. 4. contra Iulianum cap. 3. ante medium scribit in Infidelibus non esse veras virtutes, quia non disponunt ad beatitudinem: si ad consequendam, inquit, veram Beatitudinem, quam nobis immortalē fides, que in Christo est vera, promittit, nihil profunt hæc virtutes, nullo modo possunt esse vere virtutes, in qua acceptione vtrò concedo opera Gentilium, non esse bona bonitate conducente ad veram Beatitudinem, esse tamen bona in alia acceptione, quod sint iuxta rectam rationem, cum virtus genericè sumpta definiatur, animi habitus nature modo, atque rationi consentaneus, & ideo sic concludit Sanctus Pater dicto cap. 3. circa finem contra Iulianum, quoniam saltem concedis opera Infidelium, que
tibi

tibi
eo
qu
be
ne
qu
E
q
I
b
fl
g
c
à
h
r
l
f

tibi eorum videtur bona, non tamen eos ad salutem sempiternam, Regnumque perducere, scito nos illud bonum hominem dicere, illam voluntatem bonam, illud opus bonum sine Dei gratia, quæ datur per unum Mediatorem Dei, & hominum, nemini posse conferri, per quod solum potest homo ad æternum Dei donum, Regnumque perduci, quibus verbis clarissimè declarat Augustinus se non contendere cum Pelagio de qualibet bonitate operis elicitæ ex viribus naturæ independenter à fide, sed de ea tantummodo, qua homo potest ad æternum Dei donum, Regnumque perduci, non ergo negat operibus Infidelium quodlibet prædicatum bonitatis, & honestatis, sed illud prædicatum speciale, quo opus conducit ad Regnum, & fieri non potest sine gratia, ac fide Redemptoris.

132 Instas Concilium Arausic. can. 22. non solum docet ad singulos actus requiri adiutorium Dei, sed etiam quod homo non habet de se, nisi mendacium, ac peccatum, in quo etiam

fensu loquitur Aug. Epist. 89. liberum arbitrium destitutum gratia non valet, nisi ad peccandum, ergo non potest voluntas de se honestè aliquid operari sine auxilio gratiæ, ideoque S. Thom. 2.2. quæst. 136. art. 3. ad 2. ad bonum politicæ virtutis, quod est honestum intra naturæ ordinem, exigit auxilium gratiæ Dei his verbis. *Dicendum quod bonum politica virtutis commensuratum est naturæ humanæ, & ideo absque auxilio gratiæ gratum facientis potest voluntas humana in illud tendere, licet non absque auxilio gratiæ Dei.* Respondeo Concilia, & Patres, vt damnarent errorem Pelagij prædicantis virtutem sufficientem in natura ad meritum vitæ æternæ, docere in negotio salutis, non posse hominem sine gratia aliquid de se operari, nisi malum, quia in ordine ad finem, & Beatitudinem supernaturalem, de qua erat quæstio, potest quidem secundum suas vires esse auctor mali operis, non tamen honesti conducentis ad salutem sine gratia, & sub
hac

hac limitatione verissima est allata,
 propositio, quod homo non habet
 de se, nisi peccatum, quemadmo-
 dum Apostolus loquens de merito
 condigno, verè dicit, nihil sine cha-
 ritate prodesse eleemosynas, non
 quia hæ nihil conferant per modum
 meriti congrui, sed quia non profunt
 vt meritoria de condigno. quod si
 præscindatur à salute æterna, datur
 in homine virtus ad efficiendum,
 aliquod opus honestum, quam virtu-
 tem appellant Basilus, & alij Patres
 virtutem secundum naturam, sicuti
 seclusa condignitate datur in pecca-
 tore carente charitate opus merito-
 rium, vt de actu eleemosynæ dixit
 Daniel Regi, *eleemosynis redime pec-
 cata tua*, & de actu Fidei, & pia
 voluntate credendi docet Augusti-
 nus. quare allata Concilij proposi-
 tio videlicet, *homo non habet de suo,
 nisi peccatum, & mendacium*, non
 coincidit cum propositione 28. Mi-
 chaelis Baij à Pontificibus damnata,
 nempe *liberum arbitrium sine gratiæ
 adiutorio, non nisi ad peccandum valet*,

eo quia Baius loquitur vniuersaliter de omni opere bono etiam naturali, Concilium verò de solo opere conducente cum fructu ad salutem. Cæterum S. Tho. exigit gratiam in ordine ad opus speciale, de quo ibi sermo erat in argumento, quod soluendum susceperat, nempe de bono morali arduo, ac difficili ex obiecto, hoc est tolerantia plurium, & grauium malorum, ne Ciues Patriam proderent, cum aliunde vidimus ab eo concedi virtutem naturalem ad aliquod opus bonum intra eundem ordinem.

133 Præterea dum Patres probant necessitatem auxiliij indebiti, quia in scripturis hortamur, tum ad orandum Deum, vt nos adiuuet, tum ad agendum illi gratias pro operibus bene actis, scias eos loqui de oratione facienda in ordine ad operationes pias, & conducentes ad vitam æternam, ad quarum exercitium necessarium est auxilium speciale, ac debitum gratiarum actionis, vt probat Quiedo 1.2. tract. 7. contr. 3. punct.

punct. i. quod si aliquando quis orat Deum ad impetranda bona naturalia, quemadmodum orat Ecclesia, dum petit pluuias, serenitatem, Terræ fructus, aliaque bona temporalia, tunc in ea oratione non petit quomodocunque bonum illud naturale, quod fieri potest ex ipsius solius prouidentia ordinariæ, sed modo speciali, exigente prouidentiam extraordinariam, nobis indebitam, per quam Deus impediatur existentiam illarum circumstantiarum, quæ sunt impedimento causis naturalibus, ut exeant in effectus, quos ipsa petit, vel ut amoueat impedimenta iam posita, vel adiuuet ad ea superanda, ut ait Suarez tom. 2. de Relig. lib. 1. de orat. cap. 18. & iuxta hunc sensum admittimus tanquam beneficium indebitum, ac peculiare Dei, quod non permiserit in exercitio bonorum operum naturalium admisceri eas difficultates, quæ animum ab ijs exercendis amouerent, sicuti etiam quod impediuerit morbos, quibus affectum corpus non posset diu retinere tempe-

peramentum necessarium ad vitæ
conseruationem .

134 Dices 2. ad quodcunque
opus bonum requiritur primum con-
siliū immissum à Deo , seu cogita-
tio congrua, hoc est , quæ sit habitu-
ra effectum , ad quem dirigis volun-
tatem , sed immissio cogitationis po-
tius congruæ, quam incongruæ, etiam
in ordine naturali, nedum superna-
turali, est speciale Dei beneficium,
ergo ad quodlibet opus bonum etiam
naturale, requiritur peculiare auxi-
lium gratiæ . Confirmatur: quidquid
demeruimus per peccatum, acquisi-
uimus per gratiam Redemptoris, sed
per peccatum incurrimus debitum,
curendi omni cogitatione congrua,
sine qua non datur bona operatio,
ergo cogitatio congrua est peculiare
diuinæ gratiæ beneficium . Hoc ar-
gumentum claudicat primo ; quia
contra Aduersarium probat poten-
tiam ad omne opus bonum, tam in
Angelis , quam in homine in statu
innocentiæ esse ex peculiari dono
gratiæ distincto à dono creationis, &

ordine prouidentia generalis, cum non minus sit integrum Deo conferre Angelo, ac homini in quolibet statu cogitationem congruam, vel incongruam, seu auxilium praeuisum, inefficax denegato efficaci. Claudicat secundo, quia collatio talis auxilij non pendet ex fide, cuius dependentiam hic inquirimus, sed ad summum ex prouidentia extraordinaria intra ordinem naturæ, pro adeptio-
ne solius boni naturalis. Claudicat tertio, quia non procedit in sensu quæstionis, quam agitamus, nam hic solummodo inquirimus, an præter concursum generalem debitum ex generali prouidentia omnibus causis, sit necessarium donum aliquod gratuitum superadditum, ut complementum virtutis operatiuæ naturalis, ut hæc valeat proprijs viribus honestè operari intra ordinem naturalem siquidem aliud est me posse operari, aliud verò actu operari, vnde S. Augustinus lib. de correptione, & gratia cap. II. apertè distinguit tanquam duo beneficia separabilia col-
la-

lationem auxiliij conferentis potentiam ad perseverandum, & auxiliij dantis actualem perseverantiam, atque primum beneficium collatum fuisse Angelis, & primo homini, non vero secundum, in argumento autem confunditur potentia bene operandi naturaliter, cum ipsa actuali operatione. Et retorqueo argumentum; quamvis admitta necessitate gratiæ auxiliatricis ad opera pertinentia ad vitam æternam sit speciale donum, habere illud auxilium, cum quo actu voluntas supernaturaliter operetur, non vero illud, cum quo actu non præuidetur operatura; nihilominus non sequitur voluntatem ex vi solius auxiliij supernaturalis communis operanti, & non operanti, non esse moraliter potentem elicere actus honestos supernaturales, licet eos actus non efficiat sine nouo speciali Dei dono, ergò licet vltro concedam cogitationem congruam, cui coniungitur actualis operatio honesta naturalis, importare nouum Dei beneficium, non ideo teneor con-

cedere esse necessariam libero arbitrio gratiam auxiliatricem, ut possit illam cogitationem habere intra naturæ ordinem; quapropter distinguo maiorem, ad quodlibet opus bonum requiritur cogitatio congrua, ut voluntas actu operetur, transeat: ad potentiam proximè expeditam, efficiendi aliquod opus naturale, requiritur cogitatio congrua, nego.

135 Ad confirmationem nego minorem, quia per peccatum non contraximus debitum carendi concursu generali Dei, ac proinde, nec potentijs naturalibus, quibus debetur talis concursus sufficiens ad operandum, qua de causa S. Thom. pluries citatus ait hominem per peccatum naturalia non amisisse hoc est potentias, quibus possit cognoscere, & prosequi bonum naturaliter cognitum, & ad quod naturaliter inclinatur, ideoque rectè notat Suarez lib. 1. de grat. cap. 15. animabus in limbo detentis, multas immittere cogitationes congruas ad honeste operandum, quibus non est remissum origi-

234 De potentia
ginale. Cæterum mihi valde pro-
babile est , quod bona indoles, inte-
gritas , sanitas membrorum , perspi-
cacia ingenij , aliaque dona natura-
lia habeantur ex meritis Christi , ad
cuius dignitatem spectat, vt ea om-
nia , quæ conferri possent ex vi pro-
uidentia naturalis independenter à
quocumque merito , obtineantur de
facto ex meritis Redemptoris .

DIS-